

LIETUVOS PRAMONININKŲ KONFEDERACIJOS PASIŪLYMAI POLITINĖMS PARTIJOMS

Pastarųjų metų spartų ekonomikos augimą Lietuvoje sustabdė COVID-19 pandemijos neigiamas poveikis, kurį dar ilgai jaus ne tik daugelis pramonės ir verslo įmonių, bet ir visa ekonomika. Lietuvai vienas iš svarbiausių tikslų šalies ekonomikos atstatymui pokriziniu laikotarpiu turėtų būti siekis išsaugoti ir sustiprinti įmonių tarptautinį konkurencingumą.

Pritardami Lietuvos „Ateities ekonomikos DNR“ plane keliamiems tikslams, įvertinę Europos Komisijos pasiūlytą priemonių paketą, mobilizuojantį kovai su koronavirusu, ir reaguodami į Europos verslo organizacijos „BusinessEurope“ raginimą Europos Komisijai pokriziniu laikotarpiu išlaikyti dėmesį mokslo, technologijų bei inovacijų sričių skatinimui bei tarptautinio konkurencingumo išsaugojimui, manome, kad Lietuvai, kaip atvirai ekonomikai, prioritetu turėtų išlikti tarptautinio konkurencingumo išsaugojimas ir jo didinimas.

Būtina skirti reikiamus finansinius išteklius ir greičiau įgyvendinti priemones, užtikrinančias pramonės skaitmeninimo spartą, inovacijų kūrimą, eksporto skatinimą ir dirbančiųjų kvalifikacijos kėlimą bei perkvalifikavimą. Matant LR Vyriausybės siekius Lietuvą padalinti į du NUTS2 regionus, tampa aišku, kad Lietuvai artimiausi penkeri metai bus kertiniai formuojant valstybės ekonominės raidos pagrindą. 2021–2027 m. sanglaudos ir regionų plėtros finansinės perspektyvos yra palankios šalies regionų konkurencingumui didinti, o šiuo laikotarpiu mažėjanti ES struktūrinė parama Sostinės (Vilniaus) regionui gali tapti gera paskata ir galimybe regionui dar labiau integruotis į ES ir jos strategines vertės grandines. Todėl nuo to, kaip efektyviai valstybė veiks, kurdamą paskatas abiem regionams ir spręsdama tokias aktualias mūsų ekonomikai problemas, kaip pramonės ir verslo tarptautiškumo ir konkurencingumo didinimas, valstybės finansų stiprinimas, viešųjų finansų racionalios paskatos privačioms ir savivaldos iniciatyvoms, demografijos ir migracijos iššūkių suvaldymas, švietimo, mokslo, technologijų ir inovacijų horizontalaus principo įgyvendinimas visose viešojo valdymo srityse, priklausys, kokį pagrindą suformuosime tolimesniam valstybės ekonomikos augimui ir ilgalaikių tikslų įgyvendinimui. Turime pradėti diskusijas apie partijų planus dėl valstybės tolimesnės raidos ir struktūrinių reformų įtakos valstybės ekonominiam tvarumui ir verslo aplinkai. Būtina kalbėti apie tai, kaip įveikti 4-osios pramonės revoliucijos, pramonės transformacijos ir poveikio klimato kaitai iššūkius. Turime ieškoti bendrų sąlyčio taškų, kurie sujungtų bendram veikimui švietimo, mokslo ir verslo atstovus. Artėjantys parlamentiniai rinkimai, kai partijos bandys iš naujo pažvelgti į jau esamas ir būsimas problemas bei ieškoti efektyvių jų sprendimų būdų, yra

puiki galimybė mums visiems kartu sutelkti savo jėgas, ieškant kelių, užtikrinančių, kad ekonominė politika taptų valstybės politikos ašimi.

SVARBIAUSI UŽDAVINIAI, KURIUS ĮGYVENDINUS BŪTŲ UŽTIKRINTAS LIETUVOS EKONOMIKOS KONKURENCINGUMAS

1. Užtikrinti, kad „Ateities ekonomikos DNR“ plano įgyvendinimo projektai būtų vertinami ir atrenkami, atsižvelgiant į jų sukuriamą pridėtinę vertę. Įgyvendinti projektus tik įvertinus, kokią pridėtinę vertę jie sukurs, ar užtikrins Lietuvos ekonomikos pokrizinį atsigavimą ir augimą bei transformaciją į inovatyvią ir aukštą pridėtinę vertę kuriančią ekonomiką.
2. Išlaikyti ir remti konkurencingumo gerinimo kryptį, užtikrinant, kad mokesčiai ir rinkliavos būtų konkurencingi, lyginant su kaimyninėmis valstybėmis. Plečiant mokesčių bazę, pirmiausiai vertinti, ar apmokestinimas nekenkia augimui ir konkurencingumui.
3. Sutvarkyti pagrindinių ir daugiausia išlaidų reikalaujančių sričių – švietimo, sveikatos, socialinių ir viešojo sektorių veiklą. Optimizuoti išlaidas, atsižvelgiant į realią demografinę padėtį ir kintančius ateities poreikius.
4. Užtikrinti subalansuotą, kaštų ir naudos analize pagrįstą infrastruktūros plėtrą, efektyvų valstybės turto valdymą, gaunant maksimalią naudą piliečiams.
5. Parengti valstybės paskatų ir pagalbos sistemą, kuri kartu su ES lėšų pagalba užtikrintų kuo spartesnę įmonių skaitmenizaciją, technologinį atsinaujinimą ir transformaciją į aukštųjų ir vidutinių aukštųjų technologijų pramonę. Spartinti valstybės viešojo sektoriaus skaitmenizavimą ir spartinti viešųjų duomenų atvėrimą visuomenei ir verslui.
6. Užtikrinti nacionalinės, kolektyvinės lyderystės, platformos „Pramonė 4.0“ vystymą, įgyvendinti „Pramonės skaitmeninimo kelrodyje iki 2030 metų“ numatytas priemones, tam parengti konkretų veiksmų planą ir jį susieti su finansavimo programa.
7. Stiprinti regionų ekonomiką esminį dėmesį skiriant ne viešosioms paslaugoms, o verslo sąlygų gerinimui, investicijų pritraukimui, piliečių verslumo skatinimui, regionų dirbančiųjų išsaugojimui ir demografinių pokyčių suvaldymui.
8. Užtikrinti verslo įmonių prieigą prie finansų: prieigą prie privačių, draudimo, rizikos kapitalo ar privačių pensijų fondų, Europos investicijų banko, Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko bei leidžiant žaliąsias obligacijas.
9. Parengti ir priimti švietimo ir aukštojo mokslo politikos programą, koncentruojant dėmesį į švietimo įstaigų tinklo optimizavimą bei ugdymo turinį. Pradiniame programos įgyvendinimo etape pagrindinį dėmesį skirti bendrojo ugdymo įstaigų reformai, ugdymo turiniui ir mokytojų rengimui.
10. Pasiiekti, kad moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir inovacijoms skiriamos lėšos pasiektų europinį vidurkį. Pilna apimtimi įgyvendinti Inovacijų reformą.
11. Sukurti gyventojų perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo programas, kad piliečiai gebėtų

- maksimaliai pasinaudoti technologijų teikiamomis galimybėmis.
12. Formuojant valstybės darbo santykių ir migracijos politiką, atsižvelgti į demografinę situaciją ir dirbančiųjų trūkumą, didinti bendrus imigracijos srautus, kompensuojant nuolatinį bendrą gyventojų skaičiaus ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus sumažėjimą.
  13. Didinti valstybės tarnautojų kompetencijas. Optimizuoti valstybės tarnautojų ir darbuotojų skaičių, sutaupyta darbo užmokesčio fondą panaudoti kompetentingų viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio didinimui.
  14. Sukurti paskatų sistemą ir programas pramonės įmonėms, padedančią įveikti pramonės transformacijos iššūkius, prisiderinti prie aplinkosauginių, energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo reikalavimų, skatinančią aplinkai palankių technologijų diegimą ir padedančią įgyvendinti taršos mažinimo priemones.
  15. Stiprinti Lietuvos įmonių interesų atstovavimą ES institucijose, sprendžiant strateginius verslui aktualius klausimus, savalaikiai konsultuotis su verslu. Sukurti skaidrų ir efektyvų valstybės pozicijų derinimo su verslo organizacijomis procesą.

PRIEMONĖS SVARBIAUSIEMS TIKSLAMS PASIEKTI

Konkurencingas verslas ir ekonomikos augimo skatinimas, technologijos ir inovacijos

1. Mokestinius teisės aktus keisti ne dažniau kaip kaimyninėse valstybėse. Keičiant mokestinę aplinką ar sistemą atlikti poveikio vertinimą. Mokesčių pakeitimų įsigaliojimui būtina nustatyti ne trumpesnį nei 12 mėn. laikotarpį, įvertinti pakeitimų pasekmes verslo konkurencingumui, neužkraunant verslui papildomos finansinės naštos.
2. Įgyvendinti horizontalųjį inovatyvumo principą viešajame valdyme.
3. Mokestinėmis priemonėmis sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai, inovacijoms, technologiniam atsinaujinimui bei naujų darbo vietų kūrimui.
4. Sutelkti valstybės institucijų pastangas bendram darbui, siekiant padidinti šalies verslo inovacinius pajėgumus.
5. Sukurti Inovacijų fondą. Lengvinti prieigą prie kapitalo bei sukurti paskatų sistemą įmonėms regionuose.
6. Sukurti paskatas ūkio subjektų integravimuisi į ES strategines bei tarptautines vertės grandines.

7. Skatinti inovacijų paklausą, plėtojant ikiprekybinius ir inovatyvius pirkimus. Nustatyti aiškius efektyvumo vertinimo kriterijus ir rodiklius. Siekti, kad inovatyvūs ir ikiprekybiniai pirkimai sudarytų nemažiau 20 proc. visų viešųjų pirkimų.
8. Įveikinti slėnius. Inicijuoti gyvybingų, reikšmingų privačių investicijų pritraukusių slėnių ir mokslo-technologijų parkų plėtros programas. Programas įgyvendinti viešosios ir privačios partnerystės principu.
9. Kurti ir plėtoti technologinius centrus, kurie teiktų verslui eksperimentinės plėtros bei inovacijų paslaugas.
10. Teikti paramą MTEPI veiklas vykdančioms įmonėms, siekiančioms įsijungti į tarptautines didžiojo mokslo (CERN, ESA ir pan.) bendruomenes, technologinius tinklus, ES strategines vertės grandines, EIT žinių ir inovacijų bendruomenes (KIC) ir siekiančias užmegzti ryšius su pirmaujančiais užsienio technologijų ir inovacijų centrais bei technologinėmis įmonėmis.
11. Skatinti regioninių pramonės centrų augimą, su valstybės pagalba pritraukiant investicijas į šiuos centrus.
12. Deleguoti atsakomybę už regionų politikos formavimą Ekonomikos ir inovacijų ministerijai.
13. Užtikrinti konkurencingas energijos išteklių kainas (regiono kainų vidurkį) pramonės vartotojams bei verslui.
14. Skatinti aukštųjų ir vidutinių aukštųjų technologijų sektorių, generuojančių aukštos pridėtinės vertės prekių ir paslaugų srautus, eksportą.
15. Administracinė našta verslui turi būti mažiausia regione (vertinant tarptautinius konkurencingumo indeksus).
16. Užtikrinti tolesnį viešosios transporto infrastruktūros kūrimą ir modernizavimą. Siekti išlaikyti oro ir jūros uostų, kelių ir geležinkelių infrastruktūros konkurencingumą kitų Baltijos regiono šalių atžvilgiu.
17. Užtikrinti, skaidrią verslo priežiūrą ir geresnį reglamentavimą. Užtikrinti, kad ES direktyvos nebūtų perkeliamos į nacionalinius teisės aktus pačiose griežčiausiose interpretacijose, ES nustatytą teisinį reguliavimą interpretuoti palankiai šalies verslui ir skatinant inovacijas. Užtikrinti, kad prieš priimant ir įgyvendinant naujus ES teisės aktus būtų įvertintas Lietuvos verslo potencialas ir jo galimybės, numatant perėjimui būtinus laikotarpius ir galimus nuostolius.

Švietimas ir mokslas

1. Ypatingą dėmesį skirti mokytojų parengimui, nes tik kūrybingas, globaliai ir novatoriškai mąstantis mokytojas galės parengti ateities lūkesčius atitinkantį pilietį.
2. Ugdyti verslumą, kūrybiškumą ir antreprenerystę ikimokyklinėse ir bendrojo ugdymo

- mokymo įstaigose. Integruoti IT ir skaitmeninius išteklius į mokyklos darbą, kad mokiniai geriau suprastų programavimą ir siektų kurti savo skaitmeninius produktus.
3. Parengti nacionalinį profesinio orientavimo ir skaitmeninių įgūdžių veiksmų planą, apimančią mokymą nuo pirmos dienos pradinėje mokykloje iki paskutinės dienos darbo rinkoje.
  4. Vykdyti kryptingą profesinį orientavimą mokyklose, įgyvendinant bendras programas su verslo atstovais, ypač populiarinant technologines profesijas.
  5. Optimizuoti mokslo ir aukštojo mokslo institucijų tinklą, siekiant užtikrinti potencialo koncentraciją ir žmonių bei infrastruktūros išteklių tarptautinį kokybės lygį.
  6. Ilgalaikėje valstybės įgūdžių strategijoje siekti aukštojo mokslo kokybės, taip pat numatyti priemones, padėsiančias mažinti galimybių nelygybę švietime. Siekti sąveikos tarp aukštojo mokslo institucijų ir verslo įmonių stiprinimo.
  7. Įgyvendinti sistemingą mokslo ir inovacijų viešojo valdymo struktūrų peržiūrą, įtvirtinančią atsakomybę už prioritetų įgyvendinimą, bendradarbiavimo kultūrą, skaidrų ir veiksmingą dalininkų įtraukimą į mokslo ir inovacijų politikos procesus.
  8. Naujai įvertinti MTEPI ir inovacijų politiką, pertvarkyti šios srities finansavimo schemą, nustatyti ateinančiam laikotarpiui aiškius inovacijų efektyvumo vertinimo kriterijus ir rodiklius. Skatinti verslo ir mokslo sąveiką, siekiant aktyvaus bendradarbiavimo, investuojant lėšas ir vykdant bendrus projektus.
  9. Mažinti inovacijų konsultavimo ir paramos sistemos fragmentaciją, konsoliduoti mokslo institutų tinklą į nacionalinę mokslo ir technologijų organizaciją.
  10. Didinti mokslo institucijų ir verslo įmonių bendradarbiavimo apimtį, gerinti institucijų infrastruktūrą ir gebėjimus teikti verslo įmonėms eksperimentinės plėtros ir inovacijų konsultavimo paslaugas.
  11. Siekti, kad viešosios investicijos į mokslo sritį būtų artimos ES vidurkiui.
  12. Sukurti paskatų sistemą, siekiant pritraukti ir išlaikyti užsienio studentus, turinčius profesinį išsilavinimą, suteikiant daugiau stipendijų ir geresnes galimybes ieškoti darbo.

Socialinė politika, migracija ir demografija

1. Siekiant mažinti pajamų nelygybę, spręsti socialines ir demografines regionų problemas. Žmonės turi tapti esmine valstybės regionų augimo ir socialinės politikos ašimi.
2. Deleguoti vienai konkrečiai institucijai migracijos ir demografijos politikos formavimą ir su tuo susijusių programų įgyvendinimą.
3. Optimizuoti valstybės užimtumo ir perkvalifikavimo sistemas, visus resursus ir atsakomybę už strategijos formavimą ir jos įgyvendinimą deleguoti Užimtumo tarnybai.
4. Parengti trumpalaikes darbuotojų perkvalifikavimo ir mokymo programas, kurios atspindėtų

realius rinkos poreikius ir pramonės raidos perspektyvas ir būtų orientuotos ne tik į konkrečių darbuotojų paklausos prognozes ir konkrečias profesijas, bet ir į ateities kompetencijas ir trūkstamų įgūdžių kėlimą.

5. Sukurti sistemą, kuri suteiktų įmonėms galimybę, veikiant kartu su Užimtumo tarnyba perkvalifikuoti darbuotojus ir atnaujinti jų kompetencijas, atsižvelgiant į įmonėje vykstančius pokyčius.
6. Sukurti sistemą, kuri leistų stebėti ir vertinti kiekvieno fizinio asmens per metus valstybei sumokamų mokesčių ir gaunamų išmokų bei kitų naudų balansą. Tai būtų instrumentas teisiniam reguliavimui tobulinti, siekiant užtikrinti teisingesnį apmokestinimą, skatinti grįžimą į darbo rinką ir mokėti mokesčius.
7. Susieti „Sodros“ įmokas su asmenine apdraustojų pensijos sąskaita, kad matytųsi asmeninis kaupimas.
8. Įteisinti privataus kaupimo galimybes ne tik pensijų, bet ir kitose socialinės apsaugos srityse (sveikatinimo reikmėms, nedarbo, ligos išmokoms), siekiant subalansuoti įmokų ir išmokų sistemą.
9. Racionalizuoti invalidumo pensijos ir nedarbo išmokų sistemą, šią sistemą centralizuojant ir sukūriant stebėjimo sistemą. Siekti, kad šios sistemos skatintų, jog daugiau žmonių greičiau grįžtų į darbo rinką.
10. Parengti pensinio amžiaus žmonių perkvalifikavimo ir įgūdžių atnaujinimo programas, į šią veiklą įtraukiant trečiojo amžiaus universitetus.
11. Parengti neįgaliųjų kompetencijų ir įgūdžių atnaujinimo bei įtraukimo į darbo rinką programas. Tobulinant profesinės reabilitacijos priemones bei naudojant technologijas gamyboje, neįgaliųjų užimtumas turėtų didėti sparčiau.
12. Didinti bendrus imigracijos srautus, kompensuojant nuolatinį bendrą gyventojų skaičiaus ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus sumažėjimą.
13. Užtikrinti teigiamą migracijos saldo (+11 tūkst. ar daugiau), kad nuo 2025 m. pradėtų augti bendras gyventojų skaičius.
14. Sudaryti supaprastintas sąlygas atvykti į Lietuvą kvalifikuotai darbo jėgai ir įsidarbinti tose srityse, kuriose Lietuvoje yra darbo jėgos trūkumas.

Viešasis sektorius ir struktūrinės reformos

1. Keisti valstybės biudžeto formavimo principus, susiejant jį su labai konkrečiais valstybės strateginiais tikslais.
2. Gerinti mokesčių administravimą. Užtikrinti mokesčius sprendimus, kurie mažiausiai 3–6 procentais didintų viešųjų finansų biudžetą.

3. Paskatinti įmonių augimą sureguliuojant lengvatinio apmokestinimo ribas.
4. Per artimiausius 5–6 metus sukaupti rezervą, kad socialinės apsaugos sistema 15 metų galėtų funkcionuoti neigiamoje aplinkoje.
5. Optimizuoti valstybės valdymą, viešą sektorių ir infrastruktūrą (švietimas, sveikatos, socialinė apsauga), kuri atitiktų realų gyventojų pokytį pagal amžiaus grupes ir poreikius.
6. Užtikrinti efektyvų viešųjų pirkimų sistemos veikimą, nustatant tik būtiniausius kriterijus paslaugoms ir prekėms, įgyvendinant efektyvų teisinį reglamentavimą, taip pat nustatant, kad pirkimuose gali dalyvauti tik įmonės, kurių mėnesio atlyginimo vidurkis sudaro ne mažiau kaip 80 procentų nuo to regiono ar ūkio sektoriaus atitinkamos verslo srities atlyginimo vidurkio.
7. Skatinti inovatyvių ir vartotojams (visuomenei, verslui ir valdžiai) patrauklių viešųjų skaitmeninių paslaugų kūrimą ir plėtrą. Spartinti viešojo administravimo skaitmeninimą.
8. Spartinti valstybės institucijų viešųjų duomenų atvėrimą, siekiant sukurti atvirais duomenimis grindžiamą progresyvių viešąjį sektorių, duomenis padaryti prieinamus inovacijoms kurti.
9. Mažinti teisės aktų projektų, svarstomų ir priimamų skubos tvarka, skaičių, aptariant su socialiniais partneriais pakeitimų ar naujo reguliavimo tikslumą ankstyvojoje teisėkūros proceso stadijoje. Užtikrinti, kad kiekvienas Vyriausybei teikiamas teisės akto projektas būtų įvertintas darnaus vystymosi, inovatyvumo ir lygių galimybių poveikio vertinimo aspektais.
10. Užtikrinti, kad valstybės resursai nebūtų švaistomi valstybei tiesiogiai arba netiesiogiai (veikiant per savo kontroliuojamas įmones) investuojant į rinkas, kuriose veikia konkurencija. Valstybė ūkinėje veikloje turėtų dalyvauti tik tais atvejais, kai egzistuoja rinkos nepakankamumo situacija, o valstybės veikimas atitinkamoje situacijoje turi būti proporcingas, t. y. pasirenkant mažiausiai konkurenciją iškraipantį būdą.

Aplinkosauga

1. Stiprinti Lietuvos įmonių interesų atstovavimą ES institucijose, sprendžiant strateginius aplinkosaugos, klimato kaitos klausimus, savalaikiai konsultuotis su verslu. Sukurti skaidrų ir efektyvų valstybės pozicijų derinimo su verslo organizacijomis procesą.
2. Formuojant klimato kaitos valdymo politiką, skatinant pramonės transformaciją, įvertinti poveikio pramonės įmonių konkurencingumui aspektus bei technologines galimybes taip pat atsižvelgti į Lietuvos pramonės poveikį pasaulio ir Europos klimato kaitos procesams.
3. Kurti efektyvias finansines ir ekonomines paskatas spartesniam žiedinės ekonomikos principų diegimui pramonėje. Skatinti pramonę pereiti prie žiedinės ekonomikos principus atitinkančio projektavimo ir gamybos, kuo daugiau naudoti žaliavas iš antrinės rinkos, intensyviau taikyti ekologines inovacijas bei mažinti vykdomos veiklos poveikį aplinkai.

4. Skatinti poveikio klimato kaitai mažinimą, žaliųjų inovacijų taikymą, vykdant Žaliuosius viešuosius pirkimus.
5. Užtikrinti būtinas kompetencijas valstybinėje aplinkos apsaugos kontrolėje, gerinti įmonių konsultavimą ir bendradarbiavimą, siekiant užsibrėžtų tikslų aplinkosaugos srityje.
6. Reformuoti pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemą, peržiūrėti sistemoje dalyvaujančių subjektų teises, pareigas ir atsakomybių ribas ir užtikrinti efektyvią sistemos kontrolę.
7. Didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo atsinaujinančių energijos išteklių dalį, didinti energijos vartojimo efektyvumą, leidžiantį gerinti valstybės gyventojų finansinę būklę, didinti verslo konkurencingumą, mažinti išmetamų ŠESD ir aplinkos oro teršalų kiekį.